

บทคัดย่อ

เสาวรสหวาน (Passion fruit) เป็นไม้ผลเศรษฐกิจที่สำคัญของมูลนิธิโครงการหลวงที่ส่งเสริมให้เกษตรกรบนพื้นที่สูงปลูกเพื่อสร้างรายได้ จากความต้องการเสาวรสหวานของตลาดที่มีเพิ่มมากขึ้น จึงมีการเร่งขยายพื้นที่ส่งเสริมการปลูก แต่พบว่าคุณภาพผลผลิตลดลง มีขนาดผลเล็ก ไม่ได้คุณภาพตามที่ตลาดต้องการ ทั้งนี้เนื่องจากเกษตรกรนิยมปลูกต้นเสาวรสหวานเพื่อเก็บเกี่ยวผลผลิตมากกว่า 2 ปี จึงมีการสะสมของโรคและแมลงในแปลง ทำให้ต้นโทรมและส่งผลถึงคุณภาพผลผลิต นอกจากนี้ ในช่วงฤดูฝนซึ่งเป็นช่วงติดผลของเสาวรสหวานนั้น มีการระบาดของโรคผลเน่าซึ่งเกิดจากเชื้อ *Phytophthora sp.* ทำให้ผลผลิตของเกษตรกรร่วงหล่น เสียหายมากกว่าร้อยละ 40 และพบเป็นประจำทุกปี โดยเฉพาะในช่วงเดือนสิงหาคมถึงกันยายน การศึกษาการปลูกเสาวรสหวานในโรงเรือน โดยเป็นโรงเรือนแบบง่ายและคำนึงถึงความคุ้มทุน จึงอาจเป็นทางเลือกหนึ่งในการแก้ไขปัญหา และจากการที่มีการขยายพื้นที่ปลูกมากขึ้น ทำให้พื้นที่ปลูกค่อนข้างกระจายตั้งแต่พื้นที่ระดับความสูงจากระดับน้ำทะเล 350 เมตรถึง 1200 เมตร ซึ่งมีผลต่อคุณภาพผลผลิต รวมถึงวิธีการจัดการหลังการเก็บเกี่ยว เช่น การบ่มผล ซึ่งแต่ละพื้นที่มีวิธีการและใช้เวลาในการบ่มแตกต่างกัน อันเนื่องมาจากสภาพอากาศที่แตกต่างกัน

ผลการวิจัย 1) การศึกษาระบบการปลูกเสาวรสหวานกลางแจ้งเพื่อลดปัญหาโรคไวรัสที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงหมอกจ๋าม เริ่มเก็บเกี่ยวผลผลิตได้หลังปลูกเสาวรสหวาน 5 เดือน (ตั้งแต่เดือนสิงหาคม 2557) โดยมีปริมาณผลผลิตต่อต้นเฉลี่ย 1.24-2.31 กิโลกรัม คุณภาพผลผลิตส่วนใหญ่อยู่ในเกรด 3 และเกรด N 2) ผลการศึกษาวิธีการปลูกเสาวรสหวานในโรงเรือนเพื่อลดปัญหาโรคผลเน่าในฤดูฝนที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงหมอกจ๋าม เริ่มเก็บเกี่ยวผลผลิตได้หลังปลูกเสาวรสหวาน 5 เดือน (ตั้งแต่เดือนสิงหาคม 2557) โดยมีปริมาณผลผลิตต่อต้นเฉลี่ย 2.44-11.9 กิโลกรัม คุณภาพผลผลิตส่วนใหญ่อยู่ในเกรด N 3) การศึกษาวิธีการจัดการหลังการเก็บเกี่ยวเสาวรสหวานที่ปลูกในพื้นที่ขยายผลโครงการหลวงที่มีระดับความสูงแตกต่างกัน โดยที่ปางแดงใน การใช้เอทธิพอนในการบ่มผลเสาวรสหวานโดยใช้ความเข้มข้นที่เหมาะสม คือ อัตรา 5 มิลลิลิตรต่อน้ำ 1 ลิตร เนื่องจากสีผลผลิตที่บ่มด้วยเอทธิพอน มีสีแดงสม่ำเสมอทั่วทั้งผล ผิวผลไม่เหี่ยวหรือยุบ และที่ห้วยเป้า การใช้เอทธิพอนที่ความเข้มข้นที่เหมาะสม คือ อัตรา 7 มิลลิลิตรต่อน้ำ 1 ลิตร

ผลการศึกษาข้อมูลศักยภาพการผลิตและการตลาดของเสาวรสหวานในพื้นที่โครงการขยายผลโครงการหลวง ในปัจจุบันโครงการหลวงเป็นแหล่งผลิตเสาวรสหวานที่สำคัญของประเทศ แต่ปัจจุบันมีผู้สนใจปลูกเสาวรสหวานเพื่อการค้าเพิ่มขึ้น ประกอบกับมีการนำเข้าเสาวรสหวานพันธุ์ใหญ่ที่มีคุณภาพดีจากเวียดนาม ซึ่งส่งผลกระทบต่อตลาดเสาวรสหวานในประเทศ ดังนั้น การส่งเสริมการปลูกเสาวรสหวานในอนาคต ควรจะให้ความสำคัญกับการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพการผลิตเสาวรสหวานให้มีคุณภาพตรงกับความต้องการของตลาด เช่น การควบคุมการผลิต และผลักดันให้ทุกพื้นที่ได้รับการรับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี เพื่อยกระดับ

มาตรฐานสินค้าให้สูงขึ้น การวางแผนการผลิตให้สอดคล้องกับแผนการตลาด การบริหารจัดการแปลงให้มีประสิทธิภาพ รวมทั้งการคัดเลือกและหาพันธุ์เสาวรสหวานที่มีความทนทานต่อโรคและแมลง และการผลิตยอดพันธุ์เสาวรสหวานปลอดโรค ควบคู่กับการส่งเสริมด้านการตลาด เพื่อสร้างอำนาจการต่อรองให้แก่เกษตรกร การสร้างพันธมิตรกับหน่วยงานต่างๆ ตลอดจนการพัฒนาผลิตภัณฑ์เสาวรสหวานให้มีความหลากหลายมากขึ้น เพื่อช่วยแก้ปัญหาผลผลิตเสาวรสหวานล้นตลาดและสร้างความหลากหลายให้ผู้บริโภค รวมทั้งการจัดระบบฐานข้อมูลด้านการตลาดเสาวรสหวานให้เกษตรกรหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องสามารถเข้าถึงได้ง่าย และการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารให้แก่ผู้บริโภคมากขึ้น

